

2 - Prijava kaznivega dejanja in moje pravice med preiskovanjem kaznivega dejanja ali med sojenjem

Kako lahko prijavim kaznivo dejanje?

Kaznivo dejanje lahko prijavite z vložitvijo kazenske ovadbe na kateri koli policijski postaji, tožilstvu ali sodišču. Ovadbo lahko vložite, če ste žrtev kaznivega dejanja, pa tudi če izveste, da je nekdo, ki ga poznate, žrtev kaznivega dejanja, da je utrpel škodo ali storil kaznivo dejanje. Posamezni organi (tj. policija, tožilstvo, sodišča) med seboj sodelujejo in po potrebi vašo ovadbo posredujejo organu, ki jo bo nadalje proučil. Kazenska ovadba se lahko poda pisno ali ustno na zapisnik ali elektronsko s kvalificiranim elektronskim podpisom. Vsebovati bi morala zlasti opis storjenega dejanja, vaše kontaktne podatke, in če ste žrtev kaznivega dejanja, opis škode, ki ste jo utrpeli, skupaj z navedbo, ali zahtevate odškodnino. Kazenska ovadba ne sme biti anonimna, vendar pa policija ali tožilec na vašo zahtevo vaših osebnih podatkov ne razkrije.

Kako lahko ugotovim, v kateri fazi je moja zadeva?

Če ste prijavili kaznivo dejanje ali ste žrtev kaznivega dejanja, vas mora policija uradno obvestiti o svoji odločitvi. Odločitev se imenuje sklep (*uznesenie*) in se vroči na naslovu, ki ste ga navedli v kazenski ovadbi. Kot oseba, ki je prijavila kaznivo dejanje, boste *obveščeni o poteku zadeve (tj. vložitev obtožnice zoper konkretno osebo, razširitev obtožnice, odstop zadeve drugemu organu, ustavitev, pogojna ustavitev ali začasna ustavitev kazenskega pregona)*.

Ali sem upravičen do pravne pomoči (med preiskavo ali sojenjem)? Pod katerimi pogoji?

Za vložitev kazenske ovadbe zastopanje po odvetniku ni potrebno. Pravno pomoč lahko zagotovijo subjekti, ki zagotavljajo pomoč žrtvam, pod nekaterimi pogoji pa tudi center za pravno pomoč. V poznejših fazah kazenskega postopka se vam lahko na državne stroške dodeli odvetnik.

Ali lahko zahtevam povračilo stroškov (za udeležbo v preiskavi/na sojenju)? Pod katerimi pogoji?

Če ste vabljeni kot priča v predkazenskem ali sodnem postopku, imate pravico do povračila že nastalih gotovinskih izdatkov, zlasti potnih stroškov, stroškov prehrane in dokumentiranih stroškov nastanitve. Upravičeni ste do odškodnine za izgubljeni zaslužek ali drugo izgubo prihodka, ki jo je mogoče dokazati. Zahtevek za povračilo stroškov priči je treba vložiti v treh dneh od zaslišanja, sicer ni veljaven. Ovrednoten mora biti najpozneje petnajst dni po vložitvi zahtevka.

Če ste civilna stranka, država ne krije vaših lastnih stroškov. Lastni stroški vključujejo zlasti potne stroške, odškodnino za izgubljeni čas pooblaščenega zastopnika civilne stranke, poštno stroške in druge gotovinske izdatke. Vendar imate kot civilna stranka že v kazenskem postopku pravico prejeti odškodnino za stroške, ki so potrebni za uspešno uveljavljanje zahtevka, vključno s stroški, nastalimi z vključitvijo pooblaščenega zastopnika. Obsojena oseba vam mora te stroške povrniti.

Ali se lahko pritožim, če je moja zadeva zaključena še pred začetkom

sodnega postopka?

Ni nujno, da bo vaša zadeva obravnavana na sodišču. Lahko se zaključi v manj formalnem alternativnem postopku, ki se ne konča z odločitvijo o krivdi in kazni. Ti postopki vključujejo na primer pogojno ustavitev kazenskega pregona, pogojno ustavitev kazenskega pregona na podlagi sodelovanja toženca, poravnavo ali kaznovalni nalog. To, ali imate pravico do pritožbe ali ne, je odvisno od vašega položaja v postopku in tega, kako se konča kazenski postopek. Pritožbo zoper pogojno ustavitev kazenskega pregona ali zoper pogojno ustavitev kazenskega pregona na podlagi sodelovanja toženca lahko vložite ne glede na to, ali ste civilna stranka ali oseba, ki je prijavila kaznivo dejanje. Zoper sodno poravnavo se ni mogoče pritožiti, saj je sklenjena z vašim soglasjem. Če ste civilna stranka, lahko vložite utemeljeni ugovor zoper izrek kaznovalnega naloga v zvezi s škodo. V tem primeru se izrek kaznovalnega naloga v zvezi s škodo prekliče, sodišče pa vas napoti v pravdni postopek, v katerem lahko zahtevate odškodnino.

Ali sem lahko vključen v sodni postopek?

Če ste civilna stranka, vas bo sodišče uradno obvestilo o glavni obravnavi. Če se je ne boste udeležili, bo o vašem odškodninskem zahtevku odločeno na podlagi vaših prejšnjih vlog, ki jih vsebuje spis. Če ste le prijavitelj kaznivega dejanja, se lahko glavne obravnave udeležite kot član javnosti.

Kakšen je moj uradni položaj v sodnem postopku? Na primer, ali sem lahko oziroma ali lahko izberem, da sem: žrtev, priča, civilna stranka ali zasebni tožilec?

Žrtev postanete, če ste utrpeli telesno poškodbo, če je bila povzročena škoda vašemu (stvarnemu ali nestvarnemu) premoženju ali če so bile zaradi kaznivega dejanja kršene ali ogrožene vaše pravice in svoboščine, pa tudi če je zaradi kaznivega dejanja umrl vaš družinski član. Vsakdo, ki zatrjuje, da je žrtev, se tudi šteje za žrtev, če ni dokazano nasprotno, ne glede na to, ali je bil storilec identificiran, preganjan ali obsojen. Pravice in zaščito žrtev ter podporo žrtvam ureja zakon o žrtvah kaznivih dejanj.

V kazenskem postopku pa ima lahko žrtev položaj prijavitelja kaznivega dejanja, žrtve ali priče z vsemi pravicami, ki jih zakonik o kazenskem postopku priznava v zvezi z zadevnim položajem.

Žrtev v kazenskem postopku je oseba, ki je zaradi kaznivega dejanja utrpela telesno poškodbo, premoženjsko, nepremoženjsko ali drugo škodo ali katere druge zakonsko varovane pravice ali svoboščine so bile s tem kršene ali ogrožene.

Priča postanete, če vas organ kazenskega pregona ali sodišče pozove (povabi), da kot priča pričate o dejstvih, pomembnih za kazenski postopek, kot ste jih sami zaznali, ali če pred organom kazenskega pregona ali sodiščem nastopite bodisi na lastno pobudo bodisi na predlog stranke.

Slovaško kazensko pravo ne vključuje pojma zasebnega tožilca; v kazenskem postopku obtožni akt vloži državni tožilec.

Kakšne so moje pravice in obveznosti v tej vlogi?

Kot žrtev kaznivega dejanja imate pravico dobiti informacije o tem, kako vložiti kazensko ovadbo, o poteku kazenskega postopka in o tem, kako lahko vzpostavite stik z organizacijami, ki vam lahko pomagajo. Na zahtevo vam bosta policija ali državno tožilstvo pomagala vzpostaviti stik s subjektom, ki zagotavlja pomoč žrtvam, da bo nadalje obravnaval vaše potrebe. Imate pravico do strokovne pomoči, pravico do zaslišanja, pravico, da se z vami ravna spoštljivo, obzirno in uvidevno, če ste bili žrtev nasilnega kaznivega dejanja, pa imate tudi pravico, da zahtevate odškodnino.

Kot civilna stranka imate v nekaterih primerih pravico, da soglašate s kazenskim pregonom, zahtevate odškodnino, predlagate pridobitev ali dopolnitev dokazov, predložite dokaze, vpogledate v spis in ga proučite, se udeležite glavne obravnave in javne obravnave o pritožbi ali sporazumu o priznanju krivde in sprejetju kazni, podate pripombe na pridobljene dokaze, podate končno izjavo in se pritožite.

Kot priča se morate odzvati vabilu organov kazenskega pregona in sodišča ter pričati o tem, kar veste o kaznivem dejanju in storilcu ali o okoliščinah, pomembnih za kazenski postopek. Če se obravnave ne udeležite in nimate ustreznega opravičila, ste lahko privedeni pred sodišče.

Pričanje lahko zavrnete v treh primerih:

- če je toženec vaš sorodnik v ravni vrsti, sorojenec, posvojitelj, posvojenec, zakonec ali zunajzakonski partner;
- če bi s tem sebe ali bližnjo osebo izpostavili tveganju kazenskega pregona;
- če bi s tem kršili spovedno molčečnost ali zaupnost informacij, ki so vam bile zaupane kot osebi, ki jo zavezuje ohranitev zaupnosti, ali kot osebi, zadolženi za duhovno oskrbo.

Imate pravico do pravne pomoči in do navzočnosti odvetnika na zaslišanju ter pravico, da preberete zapisnik in zahtevate njegovo dopolnitev ali popravek. Upravičeni ste do povračila za nujne stroške (npr. potne stroške) in izgubljeni zaslužek – pričnina. Zahtevek za pričnino je treba vložiti v treh dneh od zaslišanja.

Ali lahko med sojenjem podam izjavo ali predlagam dokaze? Pod katerimi pogoji?

Kot civilna stranka imate pravico, da se udeležite glavne obravnave in sodišču predlagate izvajanje dokazov. Prav tako lahko podate pripombe v zvezi z že izvajanimi dokazi. Ko sodišče razglasi, da je izvajanje dokazov zaključeno, nadaljnjih predlogov ni več mogoče vložiti.

Na koncu obravnave (vendar je lahko obravnav tudi več) imate pravico, da podate končno izjavo. Njena vsebina ni natančno opredeljena, tako da se lahko sami odločite, kaj boste povedali. S seboj lahko prinesete zapiske. Če imate pooblaščenega zastopnika, bo ta podal končno besedo.

Katere informacije bom prejel med sojenjem?

Kot civilni stranki vam bo vedno vročena vsaka sprejeta odločba (sodba, sklep, kaznovalni nalog). Odločba bo vročena neposredno vašemu pooblaščenemu zastopniku, če ste ga imenovali.

Ali bom lahko imel dostop do sodnih spisov?

Možnost vpogleda v spis imate v kateri koli fazi kazenskega postopka. Zahtevo za vpogled v spis je treba nasloviti na pristojni organ kazenskega pregona. Zahtevo lahko vložite pisno ali ustno. V takem primeru je pristojni organ načeloma dolžan ugoditi zahtevi civilne stranke, tako da navede kraj, datum in uro tega procesnega dejanja. Ob vpogledu v spis morajo biti sprejeti vsi potrebni ukrepi, da se prepreči razkritje zaupnih informacij, poslovnih in bančnih tajnosti itd.

■ Zadnja posodobitev: 27/03/2023

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezni nacionalni organi, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvornika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska komisija ne prevzema nobene odgovornosti za informacije ali podatke, ki jih vsebuje oziroma na katere se sklicuje ta dokument. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.